

Yngre förskolebarns läsande och skrivande

Hanna Thuresson

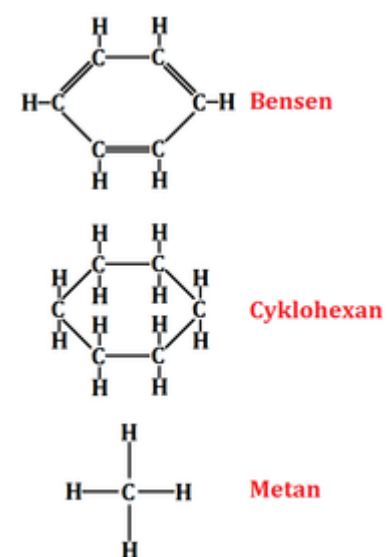
Dagens upplägg

- Kunskap, tänkande, lärande, läsande - inflygning
- Forskningsöversikt – vad vet vi redan?
- Min studie
- Avslut

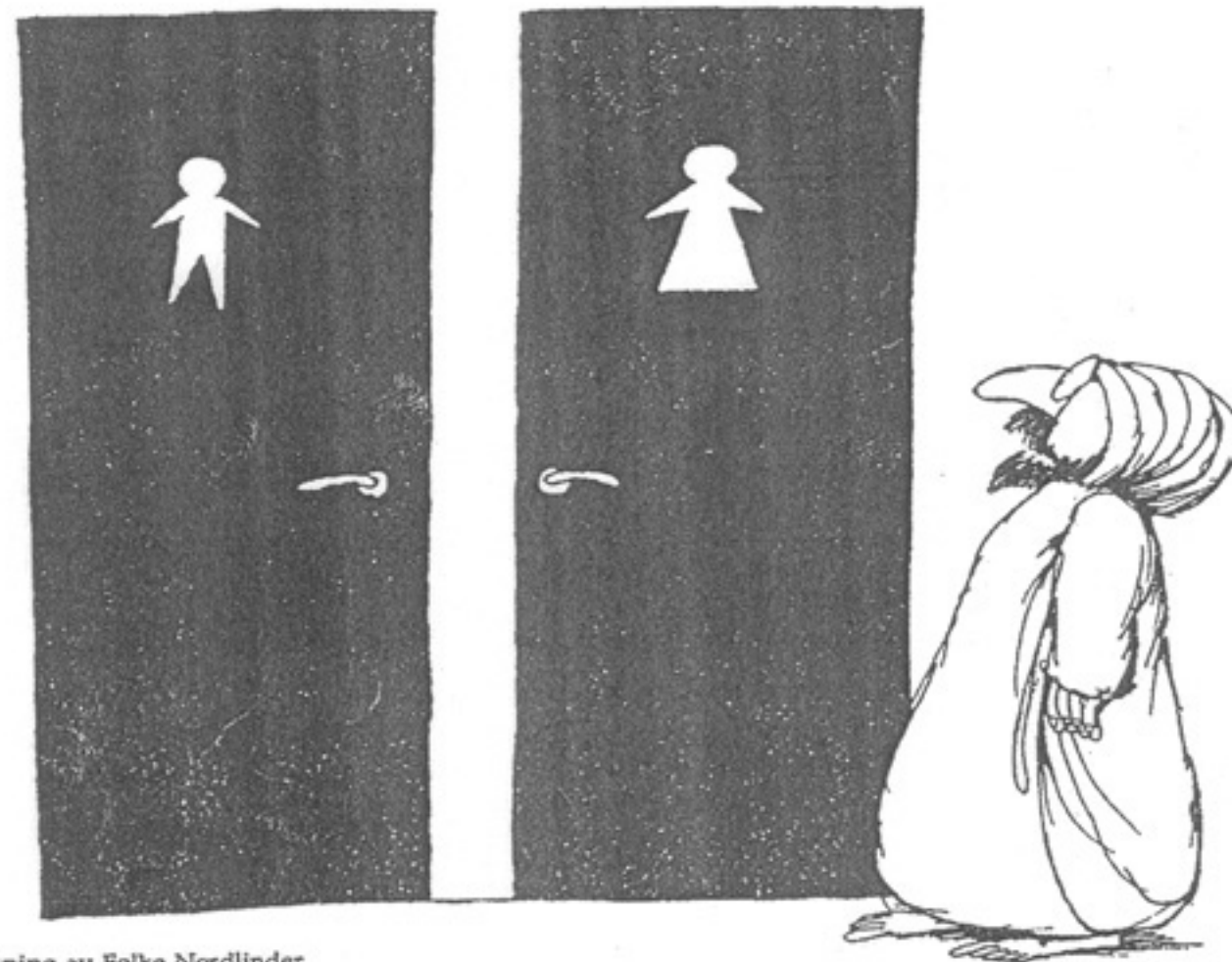
Grundläggande begrepp

Alla former av social interaktion är beroende av kunskap

Medlemmar i samhällen och/eller grupper behöver reproducera kunskap, värden, förmågor och uppfattningar. Ofta skapas då olika verktyg eller symboler för att kommunicera.

En symbol säger mer än tusen ord?

Teckning av Folke Nördlinger

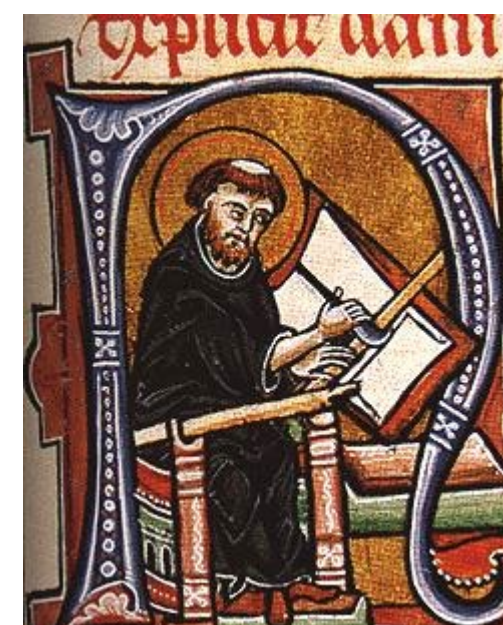
Symboler

- Har ett meningsskapande syfte
- Har en materiell form
- Blir viktiga för skriftspråk och dokumenterings praktiker.
- Kräver viss kännedom om sammanhanget där de skapats
- Är under ständig förändring

Dubbelheten i literacypraktiker och symboler

Användandet av symboler och verktyg där symbolerna finns formar både sammanhang och vårt tänkande.

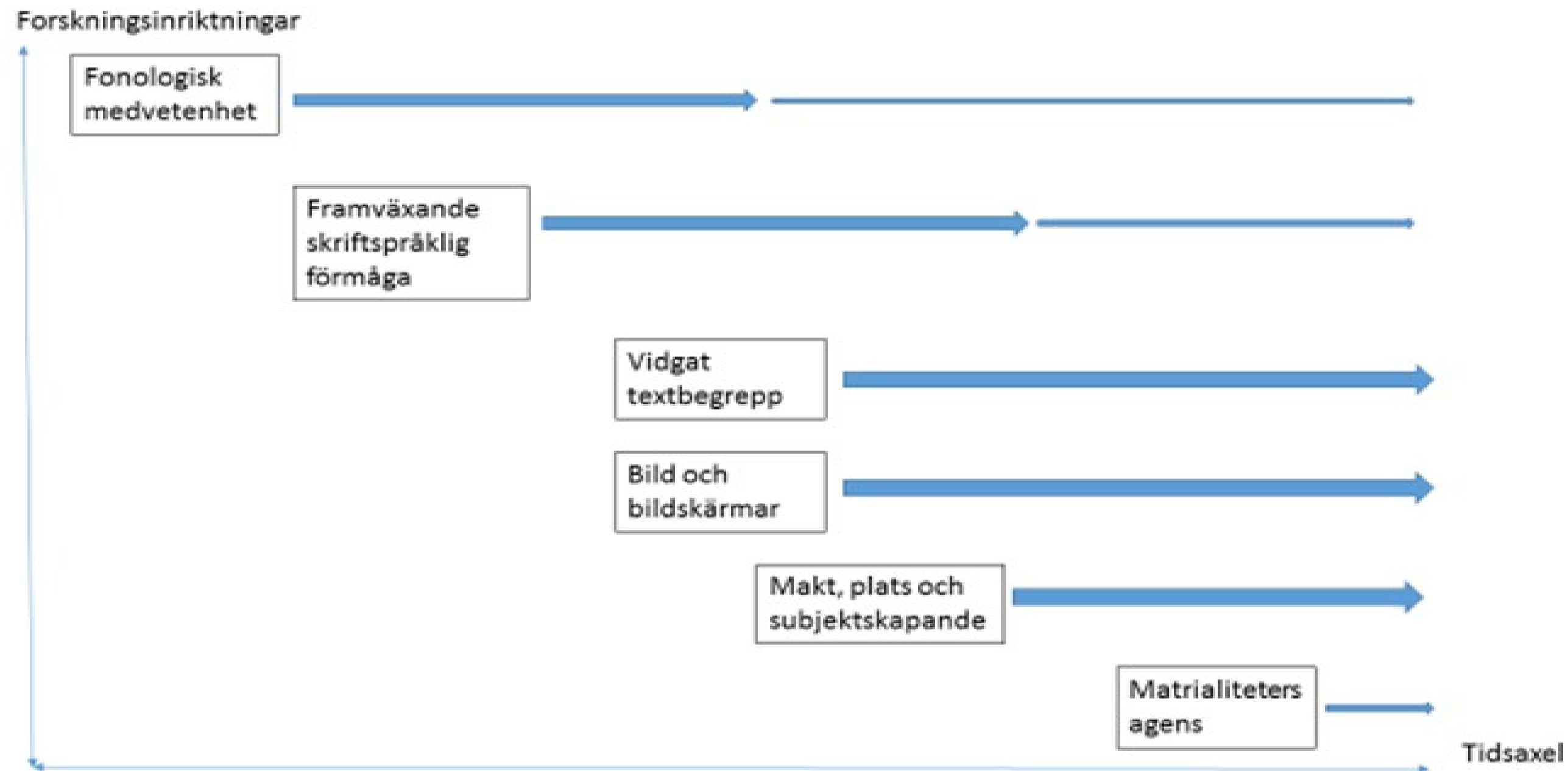
Exempel: skrivande är både en intern, kognitiv process av att teckna ned tankar till en synlig form, på samma gång finns skrivandet utanför oss där det formar praktiker och sammanhang.

Spänningar

- Vad är literacy? (Mätbar förmåga eller bred kommunikation)
- Olika forskarpositioner
- Mellan läroplan och praktik
- Är allt literacy? (digital literacy, media literacy, early childhood literacy osv)

Forskningsöversikt: Yngre barn (0-8 år) och literacy

Ny läroplan 2018

Förändringar runt språkutveckling, läsande och skrivande:

” förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen” (Lpfö-1998/2010 s.7).

” ...//stimulera barnens språkutveckling i svenska, genom att uppmuntra och ta till vara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt. Barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter. (Lpfö 2018 s. 8).

"Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och deras kommunikativa funktioner" (Lpfö-98/2010 s. 10).

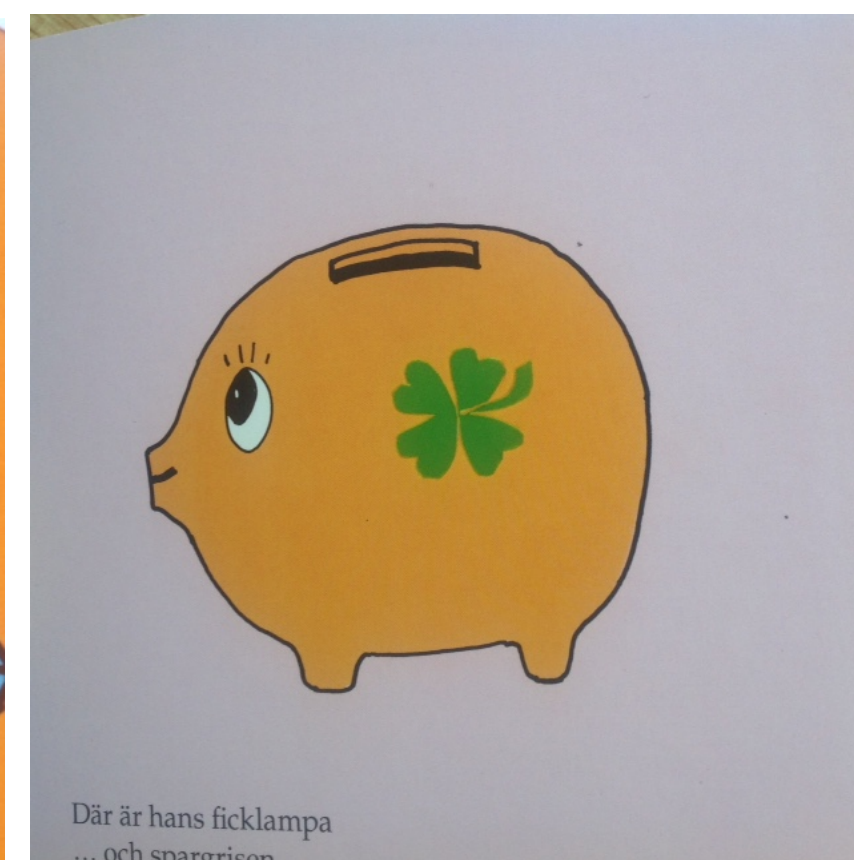
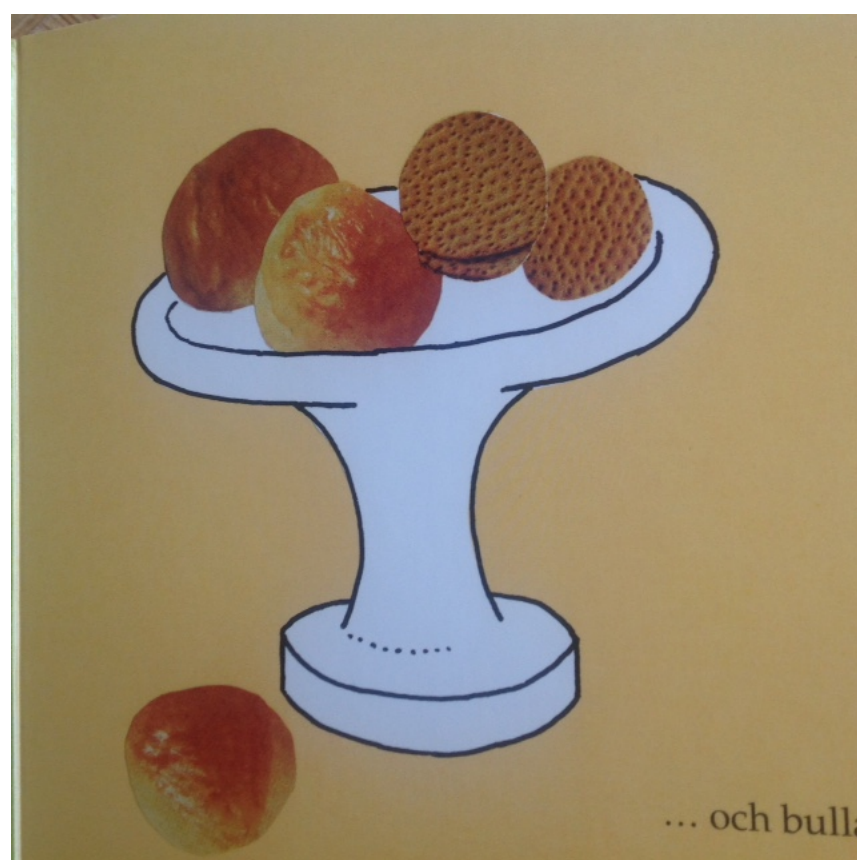
"Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och hur de används för att förmedla budskap" (Lpfö-18 s. 14).

Varför behövs min studie?

Det saknas kunskap om hur yngre förskolebarn närmar sig och skapar mening runt läsande och skrivande.

Om läsande och skrivande i målformuleringarna så starkt kopplas till det talade svenska språket, är frågan om hur meningsskapande runt läsande och skrivande ser ut för barn som ännu inte erövrat ett omfångsrikt talat (svenskt) språk mycket angelägen.

Ett exempel på läsande

Studiens disposition

Består av två delar:

- Del 1 genomfördes 2010-2013 redovisas i licentiatuppsatsen *Att läsa bilder med kroppen – en studie om yngre förskolebarns kommunicerande*. (Karlstads universitet)
- Del 2 påbörjades mars 2017 och planerat avslut 2021. (Örebro universitet)
- Preliminär titel: Barn som kreatörer av läsande och skrivande i förskolan

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att bidra till en ökad kunskap om yngre förskolebarns meningsskapande om läsande och skrivande i förskolan. Utgångspunkten för studien är de läs- och skrivaktiviteter som skapas i förskolan och en strävan att förstå barns meningsskapande runt läsande och skrivande som en del av en lärandekontext.

Frågeställningar:

- Hur använder barn olika sociala, materiella och kroppsliga resurser som meningsskapande om läsande och skrivande?
- På vilka sätt, och i vilka sammanhang, använder barn resurserna som samspelande?

Teoretiskt ramverk

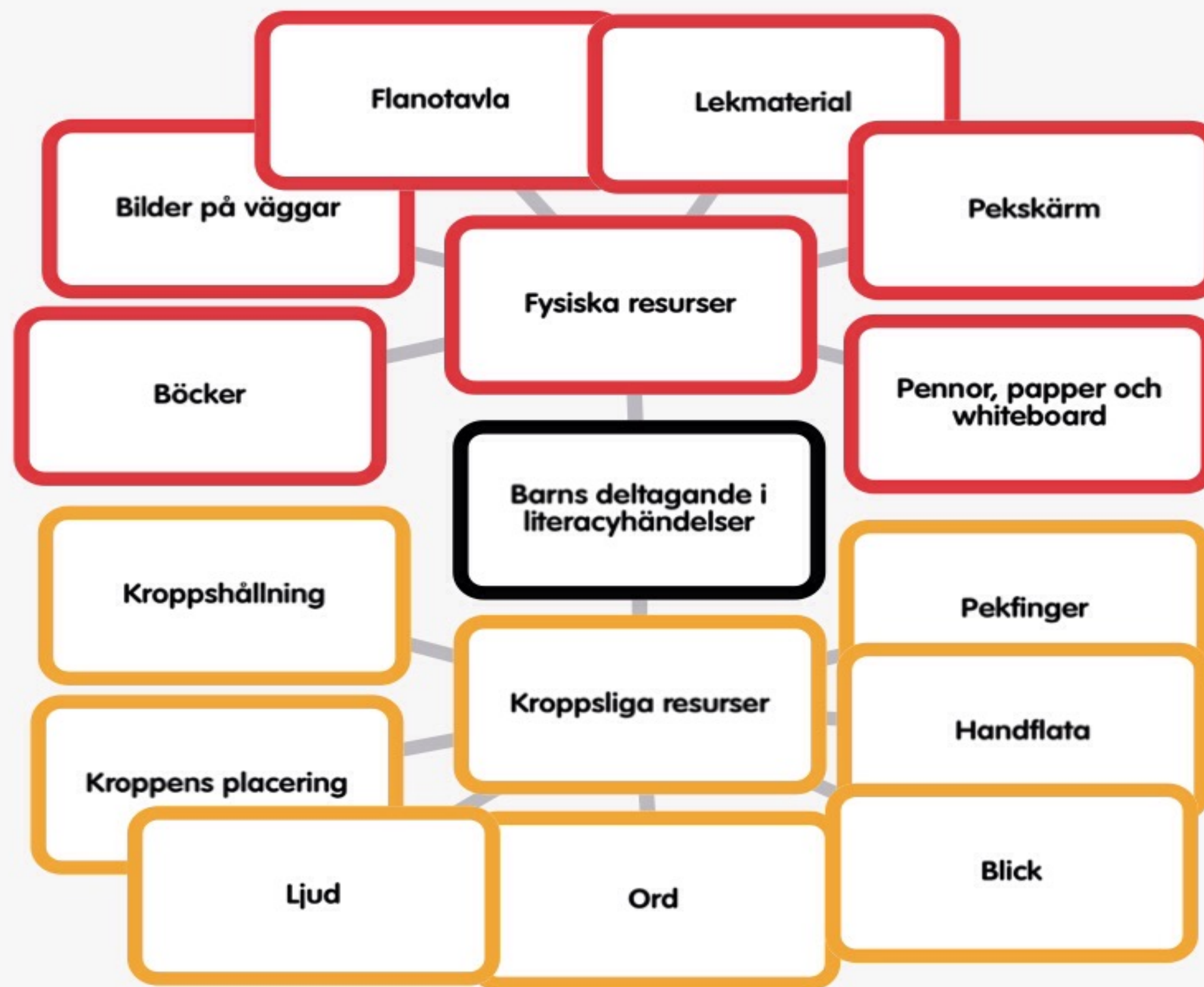
- Social-semiotisk multimodalitet – tar fasta på att kommunikation alltid består av flera och samspelande resurser, som alla - såväl var för sig som tillsammans - har en potential att bidra med mening. (Jewitt, 2009, Kress, 2010; Kress & Selander, 2010). Det teoretiska ramverket poängterar även vikten av att ge betydelse åt det specifika sammanhang där meningsskapandet äger rum (Kress, 2010).
- New literacy studies – Literacy är socialt deltagande och kunskapande i olika sammanhang (Heath, 1983; Street, 1995; Barton, 2007; Rowsell & Pahl, 2015).

Dataskapande

Observationsstudie med videoobservationer och anteckningar från deltagande i fyra förskoleavdelningar under fem månader.

Deltagare var 43 barn och pedagogerna på avdelningarna. Barnen var mellan 1 – 3 år.

Literacyhändelserna som analyserats är både planerade av pedagogerna och spontana i barnens lek.

Att läsa bilder med kroppen

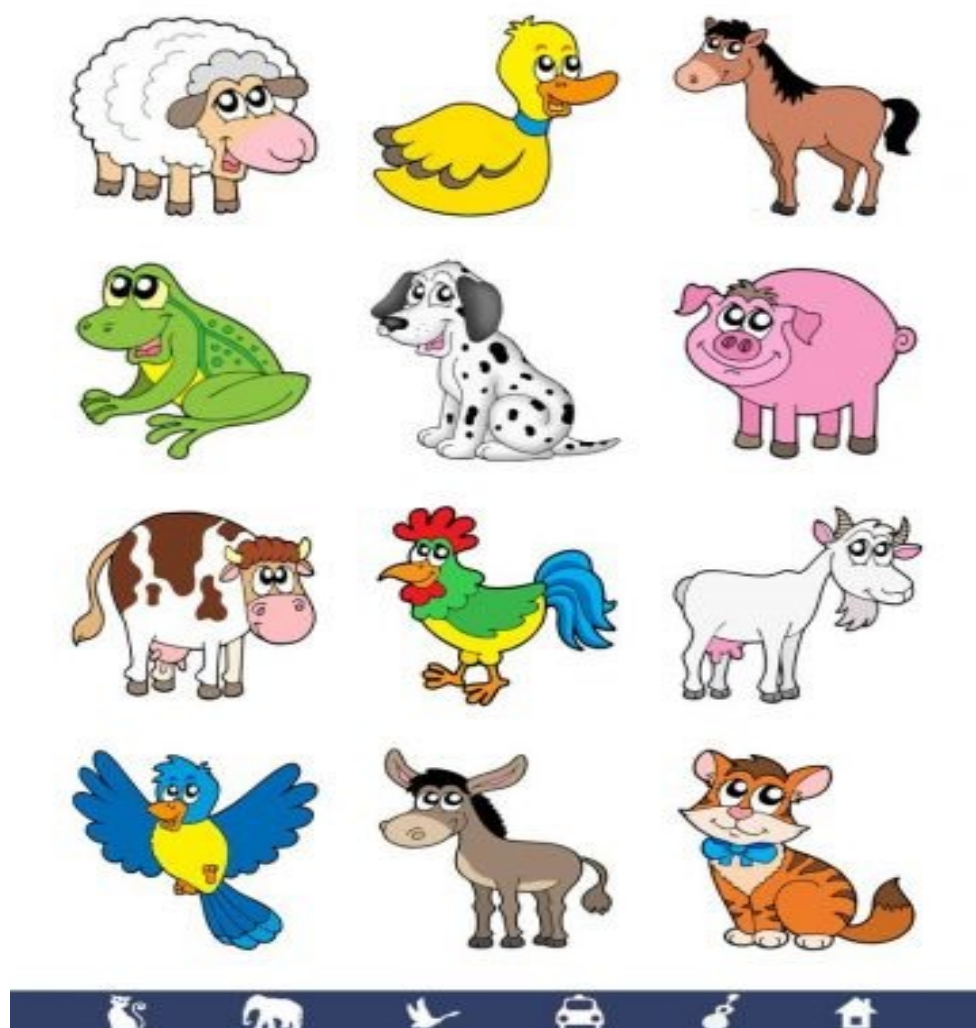
- Del 1 i studien: Syftet är att belysa yngre förskolebarns literacy med fokus på kommunikation om bilder i olika medier och kommunikationssammanhang.
- Fågeställningar: Vilka meningsskapanden möjliggörs om de bilder som finns i förskolemiljön? Hur använder barn kroppen i sina meningsskapanden om bilder?
- Observationer av 11 barn, tre pedagoger och under två månader

Läsande är kroppsligt

Barnens meningsskapande runt de fysiska resurserna är till stora delar kroppsligt.

- Kroppshållning
- Rörelser
- Handflatans användande
- Gester

Exempel: Zebratecknet

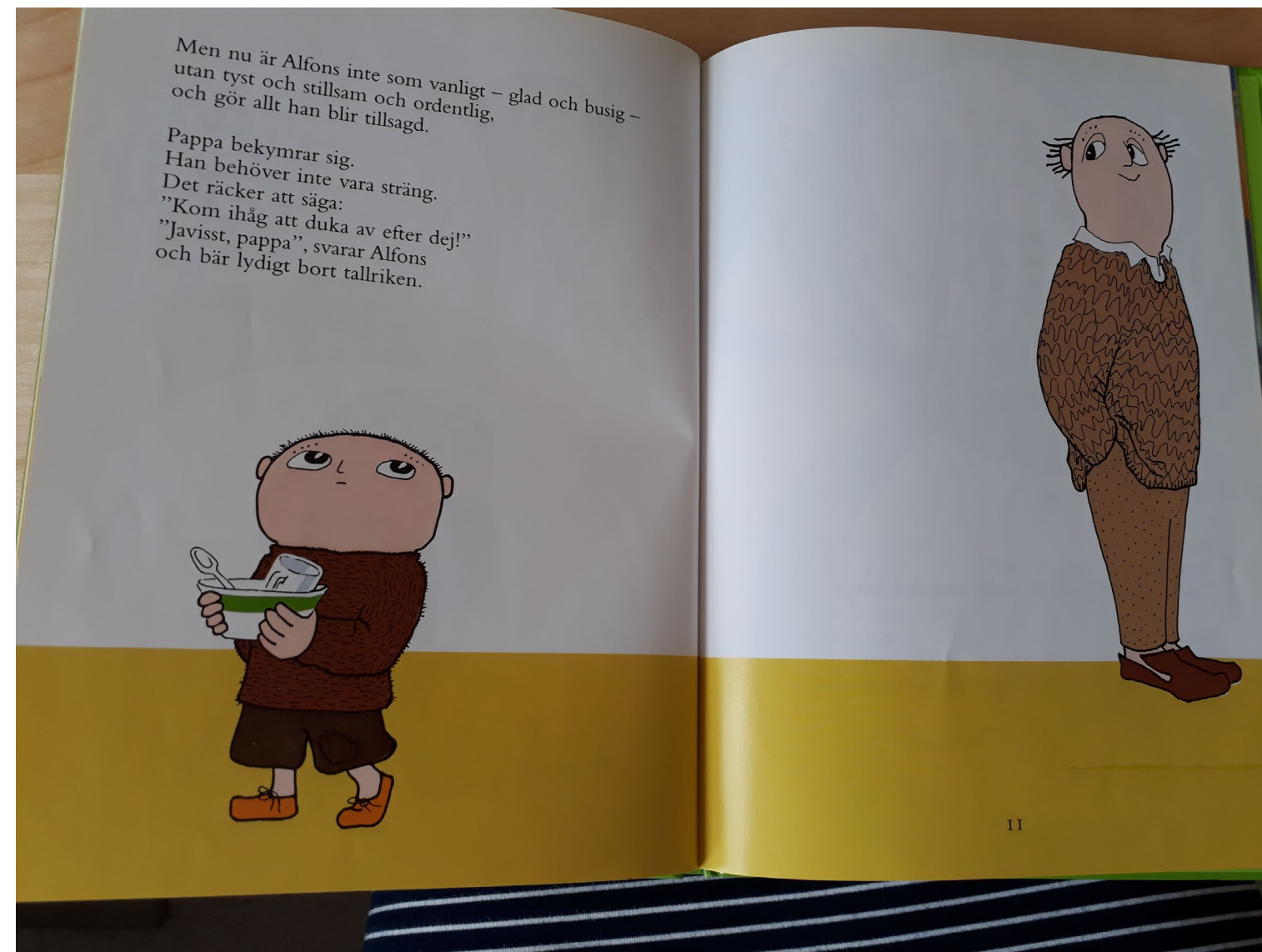
Läsande är placering

Barnens meningsskapande om läsande påverkades av placeringen i rummet.

- Läsning i soffan
- Läsning på golvet

Exempel: placering som läskunnig

Lite makt över läsandet

Observerande
placering

Observerande
placering

Mest makt över läsandet

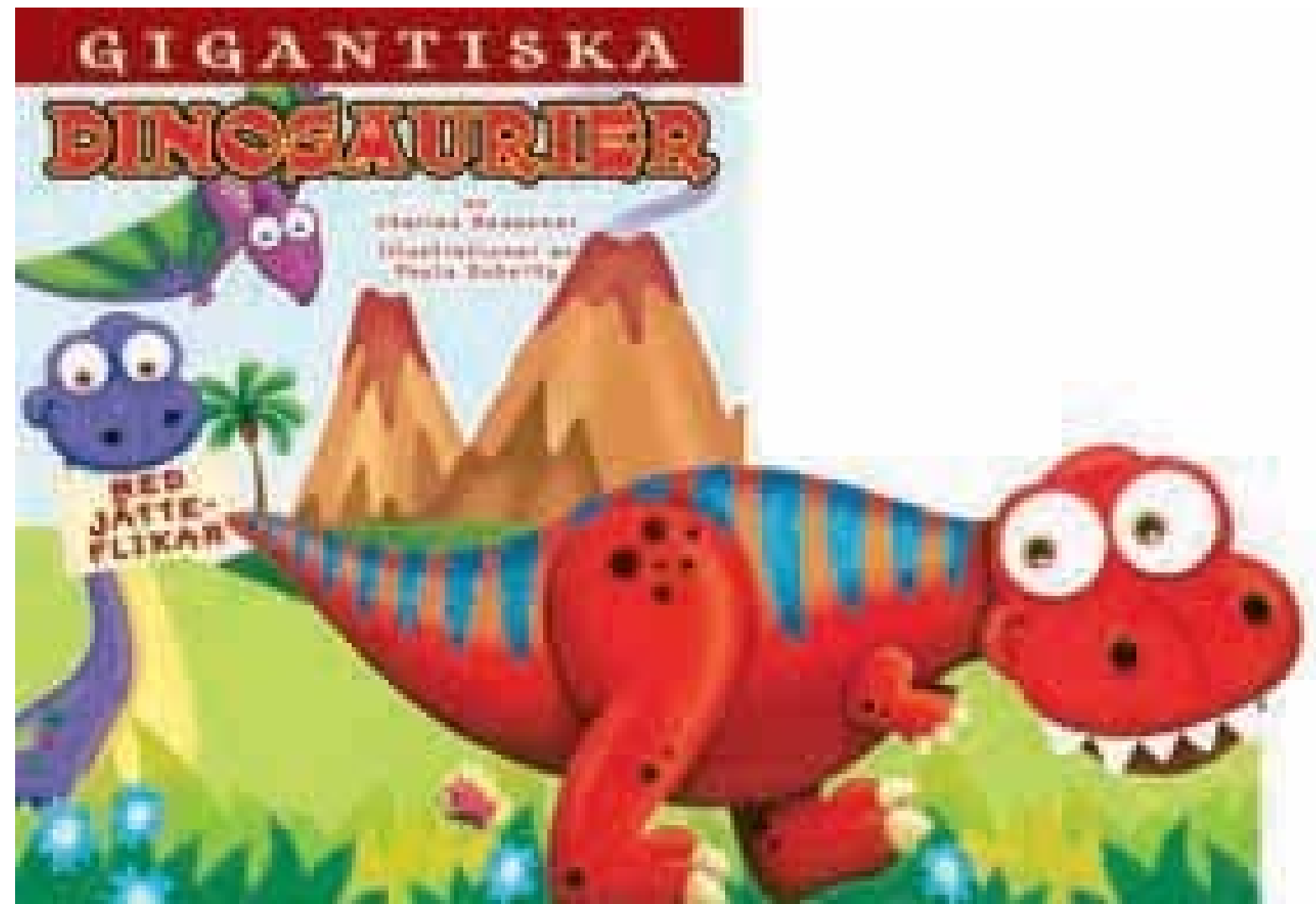
Bergström, G. (1982). *Var är bus-Alfons?*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Läsande påverkas av vem som deltar

Barns meningsskapande om läsande påverkas av vem de läser med:

- Pedagog
- Jämnårig kamrat

Exempel: Dinosaurietåget

Reasoner, C. (2009). *Gigantiska dinosaurier*. Göteborg: Tukan.

Meningsskapande om läsande för yngre barn

Läsande är kopplat till kroppsligt meningsskapande

Hur det görs är viktigt

Läsande är placering som läskunnig person

Var det görs är viktigt

Läsande är olika beroende på vilka som deltar

Vem det görs med är viktigt

Vad betyder det här för förskolans verksamhet?

Tidigt läsande är kroppsligt.

Barns användande av gester och placering har samma nyanser som verbal språk

Vikten av att barn får läsa tillsammans med andra barn

Fortsättning följer...

Nytt dataskapande pågår. Mer exempel på yngre barns skrivande och hanterande av digitala redskap.

Nya resultat våren 2021

Diskussionsfrågor

- Vad innebär de nya formuleringarna i läroplanen om språkutveckling, läsande och skrivande? Samma eller olika?
- Hur ser ni på förskolans roll i framtidens förändrade sätt att läsa och skriva? (QR-koder istället för penna).
- Förskolan som en mötesplats för olika ingångar till skriftspråkighet. Hur ser det ut i vår verksamhet?